

Tipunksplan – ny vin på gamle krukker?

Artikkelen *En tipunksplan for bedre rettspsykiatri* i Tidsskriftet nr. 15/2012 (1) er interessant lesing. Ikke nødvendigvis fordi den er innovativ og nyskapende i sitt forsøk på å formulere en vei fremover for norsk rettspsykiatri, men fordi den er et eksempel på innhugning av hva som er relevante temaer og meninger og hvem som er meningsberettiget i den kommende debatten. De innledende avsnittene tilkjennegir riktignok en sunn inngang til hvordan debatten bør føres, ved å signalisere

åpenhet overfor andre innfallsvinkler til diskusjonen om norsk rettspsykiatri og at andre typer kompetanser enn de som tradisjonelt har dominert feltet bør motiveres, respekteres og lyttes til. De ti punktene gjør derimot det motsatte. I stedet for å åpne opp og være nysgjerrig og undrende i et forsøk på å utfordre faglige «sannheter» i rettspsykiatrien og kulturelle forestillinger om hva rettspsykiatri er og bør være, er dette forslag som forsøker å definere hva som er relevante og ikke-relevante temaer for debatten fremover. Et eksempel er punkt 7, om utilregnelighetsbegrepet, som først og fremst er et forslag til en administrativ forenkling av hvordan begrepet skal kommuniseres og operasjonaliseres. I stedet for å foreslå en innsnevring av utilregnelighetskriteriet i straffeloven har vi nå en unik mulighet til å «pakke ut» begrepet ved f.eks. å diskutere spørsmål som: Er det flere forståelser av hva utilregnelighet er? Endrer forståelsen av utilregnelighet seg over tid? Er utilregnelighet kontekststøttet?

På samme måte bør kanskje også psykosebegrepet åpnes opp for å prøve å komme nærmere en mer praktisk definisjon enn de mange uklare definisjonene som florerer i dag. På samme måte kan alle de ti punktene, og eventuelt andre punkter, åpnes opp ved å forsøke å stille gamle spørsmål på en ny eller litt annerledes måte enn det er blitt gjort de siste 120 årene. Ikke minst gjelder dette alternative måter å organisere norsk rettspsykiatri på.

Forfatterne signaliserer behovet for å legge bort faglig stolthet. Slik jeg leser tipunksplanen, gjør de det stikk motsatte. De reiser det faglige banneret og er ekskluderende angående å invitere andre og kanskje nye blikk og synsmåter inn i den etablerte fagdiskursen. For meg fremstår tipunksplanen som lettere revisjoner for å tilpasse det eksisterende, hardt prøvede rettspsykiatriske byggverket til et samfunn som ønsker mer refleksjon og kanskje større endringer enn dette.

Øyvind Thomassen

oyvind.thomassen@ntnu.no

Øyvind Thomassen (f. 1952) er professor i teknologi- og vitenskapshistorie ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og er også tilknyttet Brøset kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri. Ingen oppgitte interessekonflikter.

Litteratur

1. Grøndahl P, Grønnerød C, Stridbeck U et al. En tipunksplan for bedre rettspsykiatri. Tidsskr Nor Legeforen 2012; 132: 1727–8.

Publisert som rask respons i nettutgaven 29.8. 2012.

P. Grøndahl og medarbeidere svarer:

Professor Øyvind Thomassen betegner undertegnede tipunksplan for en bedre rettspsykiatri som «ny vin på gamle krukker». Han er ikke alene om å karakterisere våre forslag i fiffige bilder. Tidligere forvaringsdomt Halvar D. Pettersen omtalte i Dagbladet 29.8. 2012 i år den foreslåtte planen «som et avkledd fagmiljø forsøk på å sminke opp en gammel skjøge for å selge henne en gang til». Det er prisverdig og sunt med engasjement og diskusjon, samtidig har mange problemstillinger i rettspsykiatrien vært debattert og utredet i over 150 år. Og hva sitter vi igjen med? Forstemmende lite.

Når Thomassen etterlyser det innovative og nyskapende, mener vi at han har misforstått hensikten med vår artikkel. Vi har ønsket å samle både eldre og nyere innspill som konkrete og konstruktive forslag vedrørende kvalitetssikring, organisering og standardisering av norsk rettspsykiatri i en tid hvor det har oppstått et tydelig ønske om revisjon av den rettspsykiatriske virksomheten.

Vi oppfatter ikke at Thomassen bidrar med noe særlig konkret. Vi undrer på hva han mener med å «pakke ut» (utilregnelighets)begrepet og se på flere forståelser av hva utilregnelighet er, men om han ønsker en mer inngående diskusjon av begrepet, så gjerne for oss. I samme gate vil han «åpne» psykosebegrepet for å komme nærmere en praktisk definisjon enn dagens mange uklare definisjoner. Gjerne det, men kanskje Thomassen selv kan komme med alternative, konkrete forslag slik at vi kan forstå hva de går ut på?

Thomassen mener vi presenterer en ekskluderende faglig stolthet fremfor å invitere andre inn i debatten. Det vanskelig å forstå hvordan han kan tolke dette inn i vårt innlegg. To av medforfatterne i vår artikkel ser nettopp rettspsykiatrien utenfra, de er henholdsvis jurist og forsker og er ikke praktiserende sakkynndige. Det virker som om vår kritiker anser at vi ekskluderer noen (ham?) ved våre forslag. Tvert imot, vi signaliserer ønsket om debatt og diskusjon nettopp ved å fremme ti konkrete forslag som fritt kan debatteres. Så får det bli opp til det nye utvalget som skal nedsettes og våre politikere å vurdere vekten og verdien av de innspill som vi og andre presenterer.

Thomassen risikerer med beskyldninger om ekskludering og manglende konkrete innspill at vinen surner og blir til eddik på krukkene. Det var vel ikke meningen?

Pål Grøndahl

pagron@kompetanse-senteret.no

Cato Grønnerød

Ulf Stridbeck

Henning Værøy

Harald Brauer

Pål Grøndahl (f. 1961) er ph.d. og psykologspesialist. Han er forsker ved Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri, Oslo universitetssykehus, og praktiserer som rettspsykiatrisk sakkynndig. Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Cato Grønnerød (f. 1966) er dr.psychol. og førsteamanuensis ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Ulf Stridbeck (f. 1949) er dr.juris. og professor i strafferett ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Henning Værøy (f. 1955) er dr.med. og spesialist i psykiatri. Han praktiserer som rettspsykiatrisk sakkynndig. Værøy er tilknyttet Akershus universitetssykehus.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Harald Brauer (f. 1969) er spesialist i psykiatri og jobber som seksjons-sjef og avdelingsoverlege ved Akuttpsykiatrisk avdeling, Akershus universitetssykehus. Han praktiserer som rettspsykiatrisk sakkynndig.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.